

لایحه تشکیلات و آیین دادرسی دیوان عدالت اداری (اعاده شده از شورای نگهبان)

نظر شورا (۱۳۸۹/۱۰/۲۸)

نظر باینکه طبق اصل ۸۵ قانون اساسی مجلس نمی تواند اختیار قانونگذاری را به شخص یا هیأتی واگذار کند، فقط در موارد ضروری می تواند اختیار وضع بعضی از قوانین را به کمیسیونهای داخلی خود تفویض نماید، با توجه به اینکه دیوان عدالت اداری دارای قانون دائمی مصوب مجلس شورای اسلامی است و امور این دیوان بطور طبیعی جریان دارد و خلاء قانونی که جبران آن ضروری باشد در این خصوص وجود ندارد و هیچ ضرورتی برای تصویب این مصوبه در کمیسیون بصورت آزمایشی بدون جری مراحل عادی قانونگذاری نیست، علاوه بر وجود ابهام و اشکال عدیده در این مصوبه با عنایت بمراتب مذکوره تصویب آن توسط کمیسیون قضائی و حقوقی مجلس شورای اسلامی، مغایر اصل ۸۵ قانون اساسی تشخیص داده شد.

به فرض اینکه قانون موجود در برخی موارد نادر احتیاج به تغییر و اصلاح یا تکمیل داشته باشد باید به این نحو و به همان مقدار اکتفاء شود.

متن مصوبه (۱۳۸۹/۱۰/۰۸)	اصلاحیه مجلس (۱۳۹۰/۰۲/۲۰)	نظر شورا (۱۳۹۰/۰۳/۰۴)	اصلاحیه مجلس (۱۳۹۰/۰۵/۰۴)	نظر شورا (۱۳۹۰/۰۵/۲۵)	اصلاحیه مجلس (۱۳۹۰/۰۸/۱۱)
<p>ماده ۲ - دیوان در تهران مستقر است و متشکل از شعب بدوی، تجدیدنظر، هیات عمومی و هیاتهای تخصصی می باشد. تشکیلات قضائی، اداری و تعداد شعب دیوان به پیشنهاد رئیس دیوان و تصویب رئیس قوه قضائیه تعیین می شود.</p> <p>تبصره ۱ - ...</p> <p>تبصره ۲ - ...</p>	<p>ماده ۴۳ - شعب دیوان مشتمل بر شعب بدوی و تجدید نظر است. هر شعبه بدوی دیوان از یک رئیس یا دادرس علی البدل و هر شعبه تجدیدنظر از یک رئیس و دو مستشار تشکیل می شود. شعبه تجدید نظر با حضور دو عضو رسمیت می یابد و ملاک صدور رأی، نظر اکثریت است. آراء شعب تجدیدنظر دیوان قطعی است.</p>	<p>***</p>	<p>ماده ۲ - دیوان در تهران مستقر است و متشکل از شعب بدوی، تجدیدنظر، هیات عمومی و هیاتهای تخصصی می باشد. تشکیلات قضائی، اداری و تعداد شعب دیوان به پیشنهاد رئیس دیوان و تصویب رئیس قوه قضائیه تعیین می شود.</p>	<p>۱ - از آنجا که اختیارات رئیس قوه قضائیه در ماده (۲) محدود به پیشنهاد رئیس دیوان گردیده است، ماده مذکور از این حیث مغایر بند ۱ اصل ۱۵۸ قانون اساسی شناخته شد.</p>	<p>ماده (۲) به شرح ذیل اصلاح می گردد:</p> <p>ماده ۲ - دیوان در تهران مستقر است و متشکل از شعب بدوی، تجدیدنظر، هیات عمومی و هیاتهای تخصصی می باشد. تشکیلات قضائی، اداری و تعداد شعب دیوان با تصویب رئیس قوه قضائیه تعیین می شود.</p> <p>تبصره - رئیس دیوان عدالت اداری می تواند پیشنهادات خود را به رئیس قوه قضائیه ارائه نماید.</p>
<p>ماده ۴ - قضات دیوان باید دارای ده سال سابقه کار قضائی باشند و به پیشنهاد رئیس دیوان با حکم رئیس قوه قضائیه منصوب می شوند. در مورد قضات دارای مدرک کارشناسی ارشد یا</p>	<p>***</p>	<p>***</p>	<p>ماده ۴ - قضات دیوان باید دارای ده سال سابقه کار قضائی باشند و به پیشنهاد رئیس دیوان با حکم رئیس قوه قضائیه منصوب می شوند. در مورد قضات دارای مدرک سابقه</p>	<p>۲ - از آنجا که اختیارات رئیس قوه قضائیه در ماده (۴) محدود به پیشنهاد رئیس دیوان گردیده است، ماده مذکور از این حیث مغایر بند</p>	<p>ماده (۴) به شرح ذیل اصلاح می گردد:</p> <p>ماده ۴ - قضات دیوان با حکم رئیس قوه قضائیه منصوب می شوند و باید دارای ده سال سابقه</p>

متن مصوبه (۱۳۸۹/۱۰/۰۸)	اصلاحیه مجلس (۱۳۹۰/۰۲/۲۰)	نظر شورا (۱۳۹۰/۰۳/۰۴)	اصلاحیه مجلس (۱۳۹۰/۰۵/۰۴)	نظر شورا (۱۳۹۰/۰۵/۲۵)	اصلاحیه مجلس (۱۳۹۰/۰۸/۱۱)
دکتر در یکی از گرایش‌های رشته حقوق یا مدارک حوزوی معادل، داشتن پنج سال سابقه کار قضائی کافی است. تبصره_ قضاتی که حداقل پنج سال سابقه کار قضائی در دیوان دارند از شمول این ماده مستثنی می‌باشند.			کارشناسی ارشد یا دکترا در یکی از گرایشهای رشته حقوق یا مدارک حوزوی معادل، داشتن پنج سال سابقه کار قضائی کافی است. تبصره_ قضاتی که حداقل پنج سال سابقه کار قضائی در دیوان دارند از شمول این ماده مستثنی می‌باشند.	۳ اصل ۱۵۸ قانون اساسی شناخته شد.	کار قضائی باشند. در مورد قضات دارای مدرک کارشناسی ارشد یا دکترا در یکی از گرایشهای رشته حقوق یا مدارک حوزوی معادل، داشتن پنج سال سابقه کار قضائی کافی است. <u>تبصره فوق به عنوان تبصره (۱) محسوب و یک تبصره به عنوان تبصره (۲) به شرح ذیل به ماده (۴) اضافه می‌گردد:</u> <u>تبصره ۲_ رئیس دیوان عدالت اداری می‌تواند قضات واجد شرایط را به رئیس قوه قضائیه پیشنهاد نماید.</u>
ماده ۱۰_ صلاحیت و حدود اختیارات دیوان به قرار زیر است: ۱_ رسیدگی به شکایات و تظلمات و اعتراضات اشخاص حقیقی یا حقوقی از: الف_ تصمیمات و اقدامات واحدهای دولتی اعم از وزارتخانه‌ها، سازمانها، مؤسسات، شرکت‌های دولتی، مؤسسات و نهادهای عمومی غیردولتی و کلیه مؤسسات وابسته به آنها و سایر دستگاههایی که شمول قانون بر آنها مستلزم ذکر یا تصریح نام است. ب_ تصمیمات و اقدامات مأموران	***	***	ماده ۱۰_ صلاحیت و حدود اختیارات دیوان به قرار زیر است: ۱_ رسیدگی به شکایات و تظلمات و اعتراضات اشخاص حقیقی یا حقوقی از: الف_ تصمیمات و اقدامات واحدهای دولتی اعم از وزارتخانه‌ها، سازمانها، مؤسسات، شرکت‌های دولتی، مؤسسات و نهادهای عمومی غیردولتی و کلیه مؤسسات وابسته به آنها و سایر دستگاههایی که شمول قانون بر آنها مستلزم ذکر یا تصریح نام است. ب_ تصمیمات و اقدامات مأموران واحدهای مذکور در بند «الف» در اموری که راجع به	۳_ در جزءهای (۱) و (۲) بند (۱) ماده (۱۰)، اطلاق عبارت «مؤسسات و نهادهای عمومی غیردولتی و کلیه مؤسسات وابسته به آنها و سایر دستگاههایی که شمول قانون بر آنها مستلزم ذکر یا تصریح نام است» نسبت به مواردی که شامل دستگاه‌های غیردولتی می‌شود، مغایر اصل ۱۷۳ قانون اساسی شناخته	بند (۱) ماده (۱۰) به شرح ذیل اصلاح می‌گردد: ۱_ رسیدگی به شکایات و تظلمات و اعتراضات اشخاص حقیقی یا حقوقی از: الف_ تصمیمات و اقدامات <u>دستگاههای اجرایی موضوع ماده (۵) قانون مدیریت خدمات کشوری مصوب ۱۳۸۶/۷/۸</u> ب_ تصمیمات و اقدامات مأموران <u>دستگاههای اجرایی</u> مذکور در بند

متن مصوبه (۱۳۸۹/۱۰/۰۸)	اصلاحیه مجلس (۱۳۹۰/۰۲/۲۰)	نظر شورا (۱۳۹۰/۰۳/۰۴)	اصلاحیه مجلس (۱۳۹۰/۰۵/۰۴)	نظر شورا (۱۳۹۰/۰۵/۲۵)	اصلاحیه مجلس (۱۳۹۰/۰۸/۱۱)
<p>واحد های مذکور در بند «الف» دراموری که راجع به وظایف آنها است .</p> <p>۲_ رسیدگی به اعتراضات و شکایات از آراء و تصمیمات قطعی هیأت های رسیدگی به تخلفات اداری و کمیسیون های مانند کمیسیون های مالیاتی، هیأت حل اختلاف کارگر و کارفرما، کمیسیون موضوع ماده (۱۰۰) قانون شهرداریها از حیث نقض قوانین و مقررات یا مخالفت با آنها</p> <p>۳_ رسیدگی به شکایات مشمولان قانون مدیریت خدمات کشوری و سایر مستخدمان، نهادها و مؤسسات مذکور در ماده (۱۱۷) قانون فوق الذکر و مستخدمان مؤسساتی که شمول این قانون نسبت به آنها مستلزم ذکر نام است اعم از لشکری و کشوری از حیث تضييع حقوق استخدامی</p> <p>تبصره ۱_ تعیین میزان خسارات وارده از ناحیه مؤسسات و اشخاص مذکور در بندهای (۱) و (۲) این ماده پس از احراز تخلف ضمن صدور رأی در دیوان با دادگاه عمومی است.</p> <p>تبصره ۲_ تصمیمات و آراء دادگاهها و سایر مراجع قضائی دادگستری و سازمان قضائی نیروهای مسلح و دادگاههای انتظامی قضات دادگستری قابل شکایت در دیوان عدالت اداری نیست.</p>	<p>وظایف آنها است.</p> <p>۲_ رسیدگی به اعتراضات و شکایات از آراء و تصمیمات قطعی هیأت های رسیدگی به تخلفات اداری و کمیسیون های مانند کمیسیون های مالیاتی، هیأت حل اختلاف کارگر و کارفرما، کمیسیون موضوع ماده (۱۰۰) قانون شهرداریها از حیث نقض قوانین و مقررات یا مخالفت با آنها</p> <p>۳_ رسیدگی به شکایات مشمولان قانون مدیریت خدمات کشوری و سایر مستخدمان، نهادها و مؤسسات مذکور در ماده (۱۱۷) قانون فوق الذکر و مستخدمان مؤسساتی که شمول این قانون نسبت به آنها مستلزم ذکر نام است اعم از لشکری و کشوری از حیث تضييع حقوق استخدامی</p> <p>تبصره ۱_ تعیین میزان خسارات وارده از ناحیه مؤسسات و اشخاص مذکور در بندهای (۱) و (۲) این ماده پس از احراز تخلف ضمن صدور رأی در دیوان با دادگاه عمومی است.</p> <p>تبصره ۲_ تصمیمات و آراء دادگاهها و سایر مراجع قضائی دادگستری و سازمان قضائی نیروهای مسلح و دادگاههای انتظامی قضات دادگستری قابل شکایت در دیوان عدالت اداری نیست.</p>	<p>شده.</p>	<p>ماده ۱۲_ حدود صلاحیت و وظایف هیأت عمومی دیوان به شرح زیر است:</p>	<p>ماده ۱۲_ حدود صلاحیت و وظایف هیأت عمومی دیوان به شرح زیر است:</p>	<p>«الف» راجع به وظایف آنها</p>
<p>ماده ۱۲_ حدود صلاحیت و وظایف هیأت عمومی دیوان به شرح زیر است:</p>	<p>ماده ۱۲_ حدود صلاحیت و وظایف هیأت عمومی دیوان به شرح زیر است:</p>	<p>۴_ در بند (۱) ماده (۱۲)، تعمیم قانون به قانون اساسی</p>			

متن مصوبه (۱۳۸۹/۱۰/۰۸)	اصلاحیه مجلس (۱۳۹۰/۰۲/۲۰)	نظر شورا (۱۳۹۰/۰۳/۰۴)	اصلاحیه مجلس (۱۳۹۰/۰۵/۰۴)	نظر شورا (۱۳۹۰/۰۵/۲۵)	اصلاحیه مجلس (۱۳۹۰/۰۸/۱۱)
<p>۱_ رسیدگی به شکایات، تظلمات و اعتراضات اشخاص حقیقی یا حقوقی از آئین‌نامه‌ها و سایر نظامات و مقررات دولتی و شهرداری‌ها از حیث مخالفت مدلول آنها با شرع یا قانون اعم از اساسی و عادی و احقاق حقوق اشخاص در مواردی که تصمیمات یا اقدامات یا مقررات مذکور به علت مغایرت با شرع یا قانون اعم از اساسی و عادی و یا عدم صلاحیت مرجع مربوط یا تجاوز یا سوء استفاده از اختیارات یا تخلف در اجرای قوانین و مقررات یا خودداری از انجام وظایفی که موجب تضییع حقوق اشخاص می‌شود.</p> <p>۲_ صدور رأی وحدت رویه در موارد مشابه که آرای متعارض از شعب دیوان صادر شده باشد.</p> <p>۳_ صدور رأی ایجاد رویه که در موضوع واحد، آرای مشابه متعدد از شعب دیوان صادر شده باشد.</p> <p>تبصره ۱_ رسیدگی به تصمیمات قضائی قوه قضائیه و مصوبات و تصمیمات شورای نگهبان، مجمع تشخیص مصلحت نظام، مجلس خبرگان، شورای عالی امنیت ملی از شمول این ماده خارج است.</p> <p>تبصره ۲_ مصوبات شورای عالی انقلاب فرهنگی در مواردی که خارج از حدود اختیارات و وظایف این شورا باشد قابل شکایت و رسیدگی در هیأت عمومی</p>	<p>۱_ رسیدگی به شکایات، تظلمات و اعتراضات اشخاص حقیقی یا حقوقی از آئین‌نامه‌ها و سایر نظامات و مقررات دولتی و شهرداری‌ها از حیث مخالفت مدلول آنها با شرع یا قانون اعم از اساسی و عادی و احقاق حقوق اشخاص در مواردی که تصمیمات یا اقدامات یا مقررات مذکور به علت مغایرت با شرع یا قانون اعم از اساسی و عادی و یا عدم صلاحیت مرجع مربوط یا تجاوز یا سوء استفاده از اختیارات یا تخلف در اجرای قوانین و مقررات یا خودداری از انجام وظایفی که موجب تضییع حقوق اشخاص می‌شود.</p> <p>۲_ صدور رأی وحدت رویه در موارد مشابه که آراء متعارض از شعب دیوان صادر شده باشد.</p> <p>۳_ صدور رأی ایجاد رویه که در موضوع واحد، آراء مشابه متعدد از شعب دیوان صادر شده باشد.</p> <p>تبصره ۱_ رسیدگی به تصمیمات قضائی قوه قضائیه و مصوبات و تصمیمات شورای نگهبان، مجمع تشخیص مصلحت نظام، مجلس خبرگان، شورای عالی امنیت ملی از شمول این ماده خارج است.</p> <p>تبصره ۲_ مصوبات شورای عالی انقلاب فرهنگی در مواردی که خارج از حدود اختیارات و وظایف این شورا باشد قابل</p>	<p>۱_ رسیدگی به شکایات، تظلمات و اعتراضات اشخاص حقیقی یا حقوقی از آئین‌نامه‌ها و سایر نظامات و مقررات دولتی و شهرداری‌ها از حیث مخالفت مدلول آنها با شرع یا قانون اعم از اساسی و عادی و احقاق حقوق اشخاص در مواردی که تصمیمات یا اقدامات یا مقررات مذکور به علت مغایرت با شرع یا قانون اعم از اساسی و عادی و یا عدم صلاحیت مرجع مربوط یا تجاوز یا سوء استفاده از اختیارات یا تخلف در اجرای قوانین و مقررات یا خودداری از انجام وظایفی که موجب تضییع حقوق اشخاص می‌شود.</p> <p>۲_ صدور رأی وحدت رویه در موارد مشابه که آراء متعارض از شعب دیوان صادر شده باشد.</p> <p>۳_ صدور رأی ایجاد رویه که در موضوع واحد، آراء مشابه متعدد از شعب دیوان صادر شده باشد.</p> <p>تبصره ۱_ رسیدگی به تصمیمات قضائی قوه قضائیه و مصوبات و تصمیمات شورای نگهبان، مجمع تشخیص مصلحت نظام، مجلس خبرگان، شورای عالی امنیت ملی از شمول این ماده خارج است.</p> <p>تبصره ۲_ مصوبات شورای عالی انقلاب فرهنگی در مواردی که خارج از حدود اختیارات و وظایف این شورا باشد قابل</p>	<p>۱_ رسیدگی به شکایات، تظلمات و اعتراضات اشخاص حقیقی یا حقوقی از آئین‌نامه‌ها و سایر نظامات و مقررات دولتی و شهرداری‌ها از حیث مخالفت مدلول آنها با شرع یا قانون اعم از اساسی و عادی و احقاق حقوق اشخاص در مواردی که تصمیمات یا اقدامات یا مقررات مذکور به علت مغایرت با شرع یا قانون اعم از اساسی و عادی و یا عدم صلاحیت مرجع مربوط یا تجاوز یا سوء استفاده از اختیارات یا تخلف در اجرای قوانین و مقررات یا خودداری از انجام وظایفی که موجب تضییع حقوق اشخاص می‌شود.</p> <p>۲_ صدور رأی وحدت رویه در موارد مشابه که آراء متعارض از شعب دیوان صادر شده باشد.</p> <p>۳_ صدور رأی ایجاد رویه که در موضوع واحد، آراء مشابه متعدد از شعب دیوان صادر شده باشد.</p> <p>تبصره ۱_ رسیدگی به تصمیمات قضائی قوه قضائیه و مصوبات و تصمیمات شورای نگهبان، مجمع تشخیص مصلحت نظام، مجلس خبرگان، شورای عالی امنیت ملی از شمول این ماده خارج است.</p> <p>تبصره ۲_ مصوبات شورای عالی انقلاب فرهنگی در مواردی که خارج از حدود اختیارات و وظایف این شورا باشد قابل</p>	<p>مغایر اصل ۱۷۰ قانون اساسی شناخته شد.</p> <p>۵_ تبصره (۲) ماده (۱۲)، مغایر اصول ۵۷، ۱۷۰ و ۱۷۳ قانون اساسی شناخته شد.</p> <p>۶_ تبصره (۳) ماده (۱۲)، مغایر اصول ۱۷۰ و ۱۷۳ قانون اساسی شناخته شد.</p> <p>۷_ علاوه بر ایرادات موجود در ماده (۱۲) و تبصره‌های آن به شرح فوق، نظر به اینکه صلاحیت و حدود و اختیارات دیوان به موجب مصوبه مورخ ۱۳۸۵/۹/۲۵ مجمع محترم تشخیص مصلحت نظام به عنوان ماده (۱۳) و بند (۱) ماده (۲۰) به تصویب مرجع مرقوم رسیده است، کاهش یا افزایش صلاحیت دیوان بر موارد مذکور، مغایر اصل ۱۱۲ قانون اساسی می‌باشد.</p> <p>۸_ اطلاق صدور رأی وحدت رویه در بندهای (۲) و (۳) ماده (۱۲) و مواد (۹۰)</p>	<p>عبارت «اعم از اساسی و عادی» در بند (۱) ماده (۱۲) و تبصره‌های (۲) و (۳) آن حذف می‌شود.</p>

متن مصوبه (۱۳۸۹/۱۰/۰۸)	اصلاحیه مجلس (۱۳۹۰/۰۲/۲۰)	نظر شورا (۱۳۹۰/۰۳/۰۴)	اصلاحیه مجلس (۱۳۹۰/۰۵/۰۴)	نظر شورا (۱۳۹۰/۰۵/۲۵)	اصلاحیه مجلس (۱۳۹۰/۰۸/۱۱)
اختیارات و وظایف این شورا باشد قابل شکایت و رسیدگی در هیأت عمومی دیوان است. تبصره ۳- مصوبات اداری قوه قضائیه و کلیه مصوبات سازمان‌های وابسته به آن و نیز کلیه مصوبات اداری مجلس شورای اسلامی قابل شکایت و رسیدگی در هیأت عمومی دیوان است.	دیوان است. ماده ۶۳- مصوبات اداری قوه قضائیه و کلیه مصوبات سازمان‌های وابسته به آن و نیز کلیه مصوبات اداری مجلس شورای اسلامی قابل شکایت و رسیدگی در هیأت عمومی دیوان است.	این شورا موضوع نامه شماره ۸۹/۳۰/۴۱۲۳۰ مورخ ۱۳۸۹/۱۰/۲۸، مغایر اصول ۱۷۰ و ۱۷۳ قانون اساسی شناخته شد.	شکایت و رسیدگی در هیأت عمومی دیوان است. تبصره ۳- مصوبات اداری قوه قضائیه و کلیه مصوبات سازمان‌های وابسته به آن قابل شکایت و رسیدگی در هیأت عمومی دیوان است.	و (۹۱) با توجه به آثاری که دارد، در صورتی که رأی اکثریت مطابق موازین شرعی نباشد، خلاف موازین شرع است.	
ماده ۱۶- رسیدگی در شعب دیوان، مستلزم تقدیم دادخواست است. دادخواست باید به زبان فارسی روی برگه‌های مخصوص، تنظیم شود. تبصره ۱- پرونده‌هایی که با صدور قرار عدم صلاحیت، از مراجع قضائی دیگر به دیوان ارسال می‌شود، نیازی به تقدیم دادخواست و پرداخت هزینه دادرسی ندارد. تبصره ۲- مهلت تقدیم دادخواست، راجع به موارد موضوع بند (۲) ماده (۱۰) این قانون، برای اشخاص داخل کشور سه ماه و برای افراد مقیم خارج از کشور، شش ماه از تاریخ ابلاغ رأی یا تصمیم قطعی مرجع مربوط مطابق قانون آیین دادرسی دادگاه‌های عمومی و انقلاب (در امور مدنی) است. مراجع مربوط مکلفند در رأی یا تصمیم خود تصریح نمایند و رأی با تصمیم آنها ظرف مدت مزبور در دیوان قابل اعتراض است در مواردی که ابلاغ واقعی نبوده و ذی نفع ادعای عدم اطلاع از آن را بنماید شعبه دیوان در ابتدا به موضوع ابلاغ رسیدگی می‌نماید.	ماده ۱۳- مهلت تقدیم دادخواست راجع به موارد موضوع بند (۲) ماده (۱۳) قانون دیوان عدالت اداری برای اشخاص داخل کشور سه ماه و برای افراد مقیم خارج از کشور شش ماه از تاریخ ابلاغ رأی یا تصمیم قطعی مرجع مربوط مطابق قانون آئین دادرسی دادگاه‌های عمومی و انقلاب (در امور مدنی) است. مراجع مربوط مکلفند در رأی یا تصمیم خود تصریح نمایند و رأی با تصمیم آنها ظرف مدت مزبور در دیوان قابل اعتراض است در مواردی که ابلاغ واقعی نبوده و ذی نفع ادعای عدم اطلاع از آن را بنماید شعبه دیوان در ابتدا به موضوع ابلاغ رسیدگی می‌نماید.	ماده ۱۶- رسیدگی در شعب دیوان، مستلزم تقدیم دادخواست است. دادخواست باید به زبان فارسی روی برگه‌های مخصوص، تنظیم شود. تبصره ۱- پرونده‌هایی که با صدور قرار عدم صلاحیت، از مراجع قضائی دیگر به دیوان ارسال می‌شود، نیازی به تقدیم دادخواست و پرداخت هزینه دادرسی ندارد. تبصره ۲- مهلت تقدیم دادخواست، راجع به موارد موضوع بند (۲) ماده (۱۰) این قانون، برای اشخاص داخل کشور سه ماه و برای افراد مقیم خارج از کشور شش ماه از تاریخ ابلاغ رأی یا تصمیم قطعی مرجع مربوط مطابق قانون آیین دادرسی دادگاه‌های عمومی و انقلاب (در امور مدنی) است. مراجع مربوط مکلفند در رأی یا تصمیم خود تصریح نمایند و رأی با تصمیم آنها ظرف مدت مزبور در دیوان قابل اعتراض است. در مواردی که ابلاغ واقعی نبوده و ذی نفع ادعای عدم اطلاع از	۹- در تبصره (۲) ماده (۱۶)، نسبت به اشخاصی که قبلاً حق شکایت داشته‌اند، ابهام وجود دارد؛ پس از تعیین تکلیف در این خصوص اظهار نظر خواهد شد.	تبصره (۲) ماده (۱۶) به شرح ذیل اصلاح می‌شود: تبصره ۲- از زمان تصویب این قانون، مهلت تقدیم دادخواست، راجع به موارد موضوع بند (۲) ماده (۱۰) این قانون، برای اشخاص داخل کشور سه ماه و برای افراد مقیم خارج از کشور، شش ماه از تاریخ ابلاغ رأی یا تصمیم قطعی مرجع مربوط مطابق قانون آیین دادرسی دادگاه‌های عمومی و انقلاب (در امور مدنی) است. مراجع مربوط مکلفند در رأی یا تصمیم خود تصریح نمایند که رأی یا تصمیم آنها ظرف مدت مزبور در دیوان قابل اعتراض است. در مواردی که ابلاغ واقعی نبوده و ذی نفع ادعای عدم اطلاع از	

متن مصوبه (۱۳۸۹/۱۰/۰۸)	اصلاحیه مجلس (۱۳۹۰/۰۲/۲۰)	نظر شورا (۱۳۹۰/۰۳/۰۴)	اصلاحیه مجلس (۱۳۹۰/۰۵/۰۴)	نظر شورا (۱۳۹۰/۰۵/۲۵)	اصلاحیه مجلس (۱۳۹۰/۰۸/۱۱)
یا تصمیم آنها ظرف مدت مزبور در دیوان قابل اعتراض است. در مواردی که ابلاغ واقعی نبوده و ذی‌نفع ادعای عدم اطلاع از آن را بنماید شعبه دیوان در ابتدا به موضوع ابلاغ رسیدگی می‌نماید.			نفع ادعای عدم اطلاع از آن را بنماید شعبه دیوان در ابتدا به موضوع ابلاغ رسیدگی می‌نماید.		آن را بنماید شعبه دیوان در ابتداء به موضوع ابلاغ رسیدگی می‌نماید. در مواردی که به موجب قانون سابق، اشخاصی قبلاً حق شکایت در مهلت بیشتری داشته‌اند، مهلت مذکور، ملاک محاسبه است.
ماده ۱۸ - دادخواست باید حاوی نکات زیر باشد: الف - مشخصات شاکی ۱- نام و نام خانوادگی، نام پدر، تاریخ تولد، کد ملی، شغل، تابعیت و اقامتگاه برای اشخاص حقیقی ۲- نام، شماره ثبت، اقامتگاه اصلی و شماره تلفن تماس برای اشخاص حقوقی. ب- مشخصات طرف شکایت ۱- نام و نام خانوادگی، سمت و نشانی دقیق محل کار مأمور دولت ۲- نام کامل دستگاههای موضوع ماده (۱۰) این قانون ج- نام و نام خانوادگی و اقامتگاه وکیل یا قائم مقام و یا نماینده قانونی شاکی، در صورت تقدیم دادخواست توسط آنان د- موضوع شکایت و خواسته ه- شرح شکایت و- مدارک و دلایل مورد استناد ز- امضاء یا اثر انگشت شاکی یا وکیل یا قائم مقام و یا نماینده قانونی وی و یا	ماده ۱ - رسیدگی در دیوان عدالت اداری که در این قانون به اختصار (دیوان) نامیده می‌شود مستلزم تقدیم دادخواست است و باید حاوی نکات زیر باشد: الف - مشخصات شاکی ۱- نام و نام خانوادگی، نام پدر، تاریخ تولد، کد ملی، شغل، تابعیت و اقامتگاه برای اشخاص حقیقی ۲- نام، شماره ثبت، اقامتگاه اصلی و شماره تلفن تماس برای اشخاص حقوقی. ب- مشخصات طرف شکایت ۱- نام و نام خانوادگی، سمت و نشانی دقیق محل کار مأمور دولت ۲- نام کامل دستگاههای موضوع ماده (۱۳) قانون دیوان عدالت اداری مصوب ۱۳۸۵/۹/۲۵ مجمع تشخیص مصلحت نظام ج- نام و نام خانوادگی و اقامتگاه وکیل یا قائم مقام و یا نماینده قانونی شاکی، در صورت تقدیم دادخواست توسط آنان د- موضوع شکایت و خواسته ه- شرح شکایت و- مدارک و دلایل مورد استناد	ماده ۱ - اطلاق جزء (۱) بند (ب) ماده (۱) در مواردی که امکان معرفی به این نحو نباشد اما مأمور قابل شناسایی باشد، خلاف موازین شرع و همچنین مغایر اصل ۳۴ قانون اساسی شناخته شد.	ماده ۱۸ - دادخواست باید حاوی نکات زیر باشد: الف - مشخصات شاکی ۱- نام و نام خانوادگی، نام پدر، تاریخ تولد، کد ملی، شغل، تابعیت و اقامتگاه برای اشخاص حقیقی ۲- نام، شماره ثبت، اقامتگاه اصلی و شماره تلفن تماس برای اشخاص حقوقی ب- مشخصات طرف شکایت ۱- نام و نام خانوادگی، سمت و نشانی دقیق محل کار مأمور دولت ۲- نام کامل دستگاههای موضوع ماده (۱۰) این قانون پ- نام و نام خانوادگی و اقامتگاه وکیل یا قائم مقام و یا نماینده قانونی شاکی، در صورت تقدیم دادخواست توسط آنان ت- موضوع شکایت و خواسته ث- شرح شکایت ج- مدارک و دلایل مورد استناد چ- امضاء یا اثر انگشت شاکی یا وکیل یا		ماده ۱۰ - اطلاق جزء (۱) بند (ب) ماده (۱۸) در مواردی که امکان معرفی به این نحو نباشد اما مأمور قابل شناسایی باشد، خلاف موازین شرع و همچنین مغایر اصل ۳۴ قانون اساسی شناخته شد.

متن مصوبه (۱۳۸۹/۱۰/۰۸)	اصلاحیه مجلس (۱۳۹۰/۰۲/۲۰)	نظر شورا (۱۳۹۰/۰۳/۰۴)	اصلاحیه مجلس (۱۳۹۰/۰۵/۰۴)	نظر شورا (۱۳۹۰/۰۵/۲۵)	اصلاحیه مجلس (۱۳۹۰/۰۸/۱۱)
<p>امضاء و مهر شخص حقوقی ذیل دادخواست ح_ مدرک اثبات کننده سمت برای اشخاص حقوقی و نمایندگان قانونی تبصره_ شاکی می تواند علاوه بر نشانی پستی، نشانی پست الکترونیکی یا شماره تلفن همراه یا نامبر خود را به منظور ابلاغ اوراق اعلام نماید که در این صورت امر ابلاغ به یکی از طرق مزبور کافی است.</p>	<p>ز_ امضاء یا اثر انگشت شاکی یا وکیل یا قائم مقام و یا نماینده قانونی وی و مهر شخص حقوقی ذیل دادخواست ح_ مدرک اثبات کننده سمت برای اشخاص حقوقی و نمایندگان قانونی تبصره_ شاکی می تواند علاوه بر نشانی پستی، نشانی پست الکترونیکی یا شماره تلفن همراه یا نامبر خود را به منظور ابلاغ اوراق اعلام نماید که در این صورت امر ابلاغ به یکی از طرق مزبور کافی است.</p>	<p>فائمه مقام و یا نماینده قانونی وی و یا امضاء و مهر شخص حقوقی ذیل دادخواست ح_ مدرک اثبات کننده سمت برای اشخاص حقوقی و نمایندگان قانونی تبصره_ شاکی می تواند علاوه بر نشانی پستی، نشانی پست الکترونیکی یا شماره تلفن همراه یا نامبر خود را به منظور ابلاغ اوراق اعلام نماید که در این صورت امر ابلاغ به یکی از طرق مزبور کافی است.</p>	<p>ماده ۲۰_ شاکی باید رونوشت یا تصویر خوانا و گواهی شده اسناد و مدارک مورد استناد خود را پیوست دادخواست نماید. تبصره ۱_ تصویر یا رونوشت مدارک باید به وسیله دبیرخانه و یا دفاتر شعب دیوان و یا دفاتر اداری مستقر در مراکز استانها و یا دفاتر دادگاههای عمومی، دفاتر اسناد رسمی، وکیل شاکی یا واحدهای دولتی و عمومی تصدیق شود. در صورتی که رونوشت یا تصویر سند، خارج از کشور تهیه شده باشد، مطابقت آن با اصل، باید در دفتر یکی از سفارتخانهها یا کنسولگری های جمهوری اسلامی ایران، گواهی شود. تبصره ۲_ در مواردی که تصدیق اسناد و مدارک مربوط به واحدهای دولتی و عمومی</p>	<p>شخص حقوقی یا نماینده حقوقی وی می باشد که باید به این امر تصریح شود. تذکره: ۲_ در تبصره بند (ح) ماده (۱) کلمه «طروق» به کلمه «طرق» اصلاح شود.</p>	<p>اصلاحیه مجلس (۱۳۹۰/۰۸/۱۱)</p>
<p>ماده ۲۰_ شاکی باید رونوشت یا تصویر خوانا و گواهی شده اسناد و مدارک مورد استناد خود را پیوست دادخواست نماید. تبصره ۱_ تصویر یا رونوشت مدارک باید به وسیله دبیرخانه و یا دفاتر شعب دیوان و یا دفاتر اداری مستقر در مراکز استانها و یا دفاتر دادگاههای عمومی، دفاتر اسناد رسمی، وکیل شاکی یا واحدهای دولتی و عمومی تصدیق شود. در صورتی که رونوشت یا تصویر سند، خارج از کشور تهیه شده باشد، مطابقت آن با اصل، باید در دفتر یکی از سفارتخانهها یا کنسولگری های جمهوری اسلامی ایران، گواهی شود. تبصره ۲_ در مواردی که تصدیق اسناد و مدارک مربوط به واحدهای دولتی و عمومی</p>	<p>ماده ۲۰_ شاکی باید رونوشت یا تصویر خوانا و گواهی شده اسناد و مدارک مورد استناد خود را پیوست دادخواست نماید. تبصره ۱_ تصویر یا رونوشت مدارک باید به وسیله دبیرخانه و یا دفاتر شعب دیوان و یا دفاتر اداری مستقر در مراکز استانها و یا دفاتر دادگاههای عمومی، دفاتر اسناد رسمی، وکیل شاکی یا واحدهای دولتی و عمومی تصدیق شود. در صورتی که رونوشت یا تصویر سند، خارج از کشور تهیه شده باشد، مطابقت آن با اصل، باید در دفتر یکی از سفارتخانهها یا کنسولگری های جمهوری اسلامی ایران، گواهی شود. تبصره ۲_ در مواردی که تصدیق اسناد و مدارک مربوط به واحدهای دولتی و عمومی</p>	<p>ماده ۲۰_ شاکی باید رونوشت یا تصویر خوانا و گواهی شده اسناد و مدارک مورد استناد خود را پیوست دادخواست نماید. تبصره ۱_ تصویر یا رونوشت مدارک باید به وسیله دبیرخانه و یا دفاتر شعب دیوان و یا دفاتر اداری مستقر در مراکز استانها و یا دفاتر دادگاههای عمومی، دفاتر اسناد رسمی، وکیل شاکی یا واحدهای دولتی و عمومی تصدیق شود. در صورتی که رونوشت یا تصویر سند، خارج از کشور تهیه شده باشد، مطابقت آن با اصل، باید در دفتر یکی از سفارتخانهها یا کنسولگری های جمهوری اسلامی ایران، گواهی شود. تبصره ۲_ در مواردی که تصدیق اسناد و مدارک مربوط به واحدهای دولتی و عمومی</p>	<p>ماده ۲۰_ شاکی باید رونوشت یا تصویر خوانا و گواهی شده اسناد و مدارک مورد استناد خود را پیوست دادخواست نماید. تبصره ۱_ تصویر یا رونوشت مدارک باید به وسیله دبیرخانه و یا دفاتر شعب دیوان و یا دفاتر اداری مستقر در مراکز استانها و یا دفاتر دادگاههای عمومی، دفاتر اسناد رسمی، وکیل شاکی یا واحدهای دولتی و عمومی تصدیق شود. در صورتی که رونوشت یا تصویر سند، خارج از کشور تهیه شده باشد، مطابقت آن با اصل، باید در دفتر یکی از سفارتخانهها یا کنسولگری های جمهوری اسلامی ایران، گواهی شود. تبصره ۲_ در مواردی که تصدیق اسناد و مدارک مربوط به واحدهای دولتی و عمومی</p>	<p>ماده ۲۰_ شاکی باید رونوشت یا تصویر خوانا و گواهی شده اسناد و مدارک مورد استناد خود را پیوست دادخواست نماید. تبصره ۱_ تصویر یا رونوشت مدارک باید به وسیله دبیرخانه و یا دفاتر شعب دیوان و یا دفاتر اداری مستقر در مراکز استانها و یا دفاتر دادگاههای عمومی، دفاتر اسناد رسمی، وکیل شاکی یا واحدهای دولتی و عمومی تصدیق شود. در صورتی که رونوشت یا تصویر سند، خارج از کشور تهیه شده باشد، مطابقت آن با اصل، باید در دفتر یکی از سفارتخانهها یا کنسولگری های جمهوری اسلامی ایران، گواهی شود. تبصره ۲_ در مواردی که تصدیق اسناد و مدارک مربوط به واحدهای دولتی و عمومی</p>	<p>ماده ۲۰_ شاکی باید رونوشت یا تصویر خوانا و گواهی شده اسناد و مدارک مورد استناد خود را پیوست دادخواست نماید. تبصره ۱_ تصویر یا رونوشت مدارک باید به وسیله دبیرخانه و یا دفاتر شعب دیوان و یا دفاتر اداری مستقر در مراکز استانها و یا دفاتر دادگاههای عمومی، دفاتر اسناد رسمی، وکیل شاکی یا واحدهای دولتی و عمومی تصدیق شود. در صورتی که رونوشت یا تصویر سند، خارج از کشور تهیه شده باشد، مطابقت آن با اصل، باید در دفتر یکی از سفارتخانهها یا کنسولگری های جمهوری اسلامی ایران، گواهی شود. تبصره ۲_ در مواردی که تصدیق اسناد و مدارک مربوط به واحدهای دولتی و عمومی</p>

متن مصوبه (۱۳۸۹/۱۰/۰۸)	اصلاحیه مجلس (۱۳۹۰/۰۲/۲۰)	نظر شورا (۱۳۹۰/۰۳/۰۴)	اصلاحیه مجلس (۱۳۹۰/۰۵/۰۴)	نظر شورا (۱۳۹۰/۰۵/۲۵)	اصلاحیه مجلس (۱۳۹۰/۰۸/۱۱)
عمومی از سوی شاکی ممکن نباشد، دیوان مکلف به قبول تصویر یا رونوشت گواهی نشده خواهد بود ولی باید تصدیق آنها با اصل اسناد را از واحد مربوط بخواهد.	مدارک مربوط به واحدهای دولتی و عمومی از سوی شاکی ممکن نباشد، دیوان مکلف به قبول تصویر یا رونوشت گواهی نشده خواهد بود ولی باید تصدیق آنها با اصل اسناد را از واحد مربوط بخواهد.	مدارک مربوط به واحدهای دولتی و عمومی از سوی شاکی ممکن نباشد، دیوان مکلف به قبول تصویر یا رونوشت گواهی نشده است ولی باید تصدیق آنها با اصل اسناد را از واحد مربوط بخواهد.	از سوی شاکی ممکن نباشد، دیوان مکلف به قبول تصویر یا رونوشت گواهی نشده است ولی باید تصدیق آنها با اصل اسناد را از واحد مربوط بخواهد.	مدارک که در اختیار دستگاه و شخص طرف است نباشد، خلاف موازین شرع شناخته شد.	که اساساً شاکی نتواند تصویری از آنها ارائه نماید، دیوان مکلف به پذیرش دادخواست است و باید تصویر مصدق اسناد را از دستگاه مربوطه مطالبه نماید.
ماده ۲۷- چنانچه دادخواست، فاقد نام و نام خانوادگی شاکی یا اقامتگاه وی باشد، به موجب قرار مدیر دفتر شعبه، رد می شود. این قرار قطعی است، ولی صدور آن، مانع طرح مجدد شکایت نیست.	ماده ۹- چنانچه دادخواست، فاقد نام و نام خانوادگی شاکی یا اقامتگاه وی باشد، به موجب قرار مدیر دفتر شعبه، رد می شود. این قرار قطعی است، ولی صدور آن، مانع طرح مجدد شکایت نیست.	۳- اطلاق قطعی بودن قرار در ماده (۹) در مواردی که طرح دعوی مقید به زمان است و موجب تضییع حق می گردد، خلاف موازین شرع می باشد.	ماده ۲۷- چنانچه دادخواست، فاقد نام و نام خانوادگی شاکی یا اقامتگاه وی باشد، به موجب قرار مدیر دفتر شعبه، رد می شود. این قرار قطعی است، ولی صدور آن، مانع طرح مجدد شکایت نیست.	۱۲- اطلاق قطعی بودن قرار در ماده (۲۷) در مواردی که طرح دعوی مقید به زمان است و موجب تضییع حق می گردد، خلاف موازین شرع می باشد.	ماده (۲۷) به شرح ذیل اصلاح می گردد: ماده ۲۷- چنانچه دادخواست، فاقد نام و نام خانوادگی شاکی یا اقامتگاه وی باشد، به موجب قرار مدیر دفتر شعبه، رد می شود. این قرار قطعی است، ولی صدور آن، مانع طرح مجدد شکایت نیست. چنانچه طرح دعوی مجدد مستلزم رعایت زمان مشخص باشد از زمان اطلاع محاسبه می شود.
ماده ۲۹- دادخواستی که دارای شرایط بند «ز» ماده (۱۸) این قانون نباشد، فاقد اعتبار بوده و توسط مدیر دفتر شعبه بایگانی و مراتب به شخصی که نام وی در ستون شاکی درج گردیده اعلام می شود.	ماده ۱۱- دادخواستی که دارای شرایط بند «ز» ماده (۱) این قانون نباشد، فاقد اعتبار بوده و توسط مدیر دفتر شعبه بایگانی و مراتب به شخصی که نام وی در ستون شاکی درج گردیده اعلام می شود.	۴- منظور مواد (۱۱) و (۶۰) روشن نیست و ابهام دارد، پس از رفع ابهام اظهار نظر می گردد.	ماده ۲۹- دادخواستی که دارای شرایط بند «ز» ماده (۱۸) این قانون نباشد، فاقد اعتبار است و توسط مدیر دفتر شعبه بایگانی و مراتب به شخصی که نام وی در ستون شاکی درج گردیده اعلام می شود.	۱۳- منظور مواد (۲۹) و (۶۰) روشن نیست و ابهام دارد، پس از رفع ابهام اظهار نظر می گردد.	ماده (۲۹) حذف می شود.
ماده ۳۶- شعبه رسیدگی کننده در صورت احراز ضرورت و فوریت موضوع، برحسب مورد، دستور موقت مبنی بر توقف اجرای	ماده ۲۱- اجرای دستور موقت مستلزم تأیید رئیس دیوان است.	۵- با توجه به ماده (۱۶) قانون دیوان عدالت اداری اطلاق	ماده ۳۶- شعبه رسیدگی کننده در صورت احراز ضرورت و فوریت موضوع، برحسب مورد، دستور موقت مبنی بر توقف اجرای	۱۴- با توجه به ماده (۱۶) قانون دیوان عدالت اداری اطلاق اناطه دستور قضائی	

متن مصوبه (۱۳۸۹/۱۰/۰۸)	اصلاحیه مجلس (۱۳۹۰/۰۲/۲۰)	نظر شورا (۱۳۹۰/۰۳/۰۴)	اصلاحیه مجلس (۱۳۹۰/۰۵/۰۴)	نظر شورا (۱۳۹۰/۰۵/۲۵)	اصلاحیه مجلس (۱۳۹۰/۰۸/۱۱)
<p>اقدامات، تصمیمات و آرای مزبور یا انجام وظیفه، صادر می‌نماید. اجرای دستور موقت مستلزم تأیید رئیس دیوان است.</p> <p>تبصره- دستور موقت تأثیری در اصل شکایت ندارد و در صورت رد شکایت یا صدور قرار اسقاط یا ابطال یا رد دادخواست اصلی دستور موقت نیز لغو می‌گردد.</p>	<p>ماده ۳۷- دادنامه باید حاوی نکات زیر باشد:</p> <p>الف- تاریخ، شماره دادنامه، شماره پرونده</p> <p>ب- مرجع رسیدگی و نام و نام خانوادگی رئیس یا دادرس شعبه</p> <p>ج- مشخصات شاکی و وکیل یا قائم مقام و یا نماینده قانونی او با قید اقامتگاه</p> <p>د- مشخصات طرف شکایت و وکیل یا نماینده قانونی او با قید اقامتگاه</p> <p>ه- موضوع شکایت و خواسته</p> <p>و- گردش کار، متضمن خلاصه شکایت و دفاع طرف شکایت، تحقیقات انجام شده و اشاره به نظریه مشاور، در صورتی که طبق ماده (۷) این قانون، پرونده به مشاور ارجاع شده باشد و تصریح به اعلام ختم رسیدگی</p> <p>ز- رأی با ذکر جهات، دلایل، مستندات، اصول و مواد قانونی</p> <p>ح- امضاء رئیس یا دادرس علی‌البدل و مهر شعبه</p>	<p>اناطه دستور قضائی قاضی به تأیید رئیس دیوان عدالت اداری در ماده (۲۱)، خلاف موازین شرع است.</p>	<p>اقدامات، تصمیمات و آراء مزبور یا انجام وظیفه، صادر می‌نماید. اجرای دستور موقت مستلزم تأیید رئیس دیوان است.</p> <p>تبصره- دستور موقت تأثیری در اصل شکایت ندارد و در صورت رد شکایت یا صدور قرار اسقاط یا ابطال یا رد دادخواست اصلی دستور موقت نیز لغو می‌گردد.</p>	<p>قاضی به تأیید رئیس دیوان عدالت اداری در ماده (۳۶)، خلاف موازین شرع است.</p>	<p>عبارت «اجرای دستور موقت مستلزم تأیید رئیس دیوان است» حذف می‌شود.</p>
<p>ماده ۶۰- دادنامه باید حاوی نکات زیر باشد:</p> <p>الف- تاریخ، شماره دادنامه، شماره پرونده</p> <p>ب- مرجع رسیدگی و نام و نام خانوادگی رئیس یا دادرس شعبه</p> <p>پ- مشخصات شاکی و وکیل یا قائم مقام و یا نماینده قانونی او با قید اقامتگاه</p> <p>ت- مشخصات طرف شکایت و وکیل یا نماینده قانونی او با قید اقامتگاه</p> <p>ث- موضوع شکایت و خواسته</p> <p>ج- گردش کار، متضمن خلاصه شکایت و دفاع طرف شکایت، تحقیقات انجام شده و اشاره به نظریه مشاور، در صورتی که طبق ماده (۷) این قانون، پرونده به مشاور ارجاع شده باشد و تصریح به اعلام ختم رسیدگی</p> <p>چ- رأی با ذکر جهات، دلایل، مستندات، اصول و مواد قانونی</p> <p>ح- امضاء رئیس یا دادرس علی‌البدل و مهر شعبه</p>	<p>ماده ۳۷- دادنامه باید حاوی نکات زیر باشد:</p> <p>الف- تاریخ، شماره دادنامه، شماره پرونده</p> <p>ب- مرجع رسیدگی و نام و نام خانوادگی رئیس یا دادرس شعبه</p> <p>ج- مشخصات شاکی و وکیل یا قائم مقام و یا نماینده قانونی او با قید اقامتگاه</p> <p>د- مشخصات طرف شکایت و وکیل یا نماینده قانونی او با قید اقامتگاه</p> <p>ه- موضوع شکایت و خواسته</p> <p>و- گردش کار، متضمن خلاصه شکایت و دفاع طرف شکایت، تحقیقات انجام شده و اشاره به نظریه مشاور، در صورتی که طبق ماده (۷) این قانون، پرونده به مشاور ارجاع شده باشد و تصریح به اعلام ختم رسیدگی</p> <p>ز- رأی با ذکر جهات، دلایل، مستندات، اصول و مواد قانونی</p> <p>ح- امضاء رئیس یا دادرس علی‌البدل و مهر شعبه</p>	<p>***</p>	<p>ماده ۶۰- دادنامه باید حاوی نکات زیر باشد:</p> <p>الف- تاریخ، شماره دادنامه، شماره پرونده</p> <p>ب- مرجع رسیدگی و نام و نام خانوادگی رئیس یا دادرس شعبه</p> <p>پ- مشخصات شاکی و وکیل یا قائم مقام و یا نماینده قانونی او با قید اقامتگاه</p> <p>ت- مشخصات طرف شکایت و وکیل یا نماینده قانونی او با قید اقامتگاه</p> <p>ث- موضوع شکایت و خواسته</p> <p>ج- گردش کار، متضمن خلاصه شکایت و دفاع طرف شکایت، تحقیقات انجام شده و اشاره به نظریه مشاور، در صورتی که طبق ماده (۷) این قانون، پرونده به مشاور ارجاع شده باشد و تصریح به اعلام ختم رسیدگی</p> <p>چ- رأی با ذکر جهات، دلایل، مستندات، اصول و مواد قانونی</p> <p>ح- امضاء رئیس یا دادرس علی‌البدل و مهر شعبه</p>	<p>۱۳- منظور مواد (۲۹) و (۶۰) روشن نیست و ابهام دارد، پس از رفع ابهام اظهار نظر می‌گردد.</p>	<p>***</p>
<p>ماده ۸۵- اموری که مطابق قانون در صلاحیت هیأت عمومی دیوان است، ابتدا به هیأت‌های تخصصی مرکب از حداقل پانزده</p>	<p>ماده ۶۵- اموری که مطابق قانون در صلاحیت هیأت عمومی دیوان است، ابتدا به هیأت‌های تخصصی مرکب از حداقل پانزده</p>	<p>۹- در ماده (۶۵) و همان</p>	<p>ماده ۸۵- اموری که مطابق قانون در صلاحیت هیأت عمومی دیوان است، ابتدا به هیأت‌های تخصصی مرکب از حداقل پانزده نفر از</p>	<p>۱۵- در ماده (۸۵) و تبصره‌های آن، رعایت ماده (۴۱) قانون دیوان عدالت</p>	

متن مصوبه (۱۳۸۹/۱۰/۰۸)	اصلاحیه مجلس (۱۳۹۰/۰۲/۲۰)	نظر شورا (۱۳۹۰/۰۳/۰۴)	اصلاحیه مجلس (۱۳۹۰/۰۵/۰۴)	نظر شورا (۱۳۹۰/۰۵/۲۵)	اصلاحیه مجلس (۱۳۹۰/۰۸/۱۱)
نفر از قضات دیوان ارجاع می‌شود. رسمیت جلسات هیأت‌های تخصصی منوط به حضور دو سوم اعضا است که به ترتیب زیر عمل می‌کنند: الف- در صورتی که نظر اکثریت مطلق هیأت تخصصی بر قبول شکایت و ابطال مصوبه باشد، پرونده به همراه نظریه هیأت جهت اتخاذ تصمیم به هیأت عمومی ارسال می‌شود. ب- در صورتی که نظر سه چهارم اعضا هیأت تخصصی بر رد شکایت باشد، رأی به رد شکایت صادر می‌کند. این رأی ظرف بیست روز از تاریخ صدور، از سوی رئیس دیوان یا ده نفر از قضات دیوان قابل اعتراض است. در صورت اعتراض و یا در صورتی که نظر اکثریت کمتر از سه چهارم اعضا بر رد شکایت باشد، پرونده به شرح بند (الف) در هیأت عمومی مطرح و اتخاذ تصمیم می‌شود. تبصره ۱- تعیین تعداد هیأت‌های تخصصی و انتخاب اعضای آن و ترتیب رسیدگی در هیأت‌های مذکور مطابق آیین‌نامه‌ای است که توسط رئیس دیوان تدوین و به تصویب رئیس قوه قضائیه می‌رسد. تبصره ۲- تصمیمات هیأت‌های تخصصی بلافاصله به اطلاع قضات دیوان می‌رسد.	نفر از قضات دیوان ارجاع می‌شود. رسمیت جلسات هیأت‌های تخصصی منوط به حضور دو سوم اعضا است که به ترتیب زیر عمل می‌کنند: الف- در صورتی که نظر اکثریت مطلق هیأت تخصصی بر قبول شکایت و ابطال مصوبه باشد، پرونده به همراه نظریه هیأت جهت اتخاذ تصمیم به هیأت عمومی ارسال می‌شود. ب- در صورتی که نظر سه چهارم اعضا هیأت تخصصی بر رد شکایت باشد، رأی به رد شکایت صادر می‌کند. این رأی ظرف بیست روز از تاریخ صدور، از سوی رئیس دیوان یا ده نفر از قضات دیوان قابل اعتراض است. در صورت اعتراض و یا در صورتی که نظر اکثریت کمتر از سه چهارم اعضا بر رد شکایت باشد، پرونده به شرح بند (الف) در هیأت عمومی مطرح و اتخاذ تصمیم می‌شود. تبصره ۱- تعیین تعداد هیأت‌های تخصصی و انتخاب اعضای آن و ترتیب رسیدگی در هیأت‌های مذکور مطابق آیین‌نامه‌ای است که توسط رئیس دیوان تدوین و به تصویب رئیس قوه قضائیه می‌رسد. تبصره ۲- تصمیمات هیأت‌های تخصصی بلافاصله به اطلاع قضات دیوان می‌رسد.	می‌باشد. علاوه بر این در این باره رعایت ماده (۴۱) قانون دیوان عدالت اداری نیز لازم است. همچنین در این مصوبه هر جا که عبارت «هیأت تخصصی» و یا وظایف و اختیاراتی برای این هیأت آمده است، باید اصلاح گردد. ۱۶- واگذاری امور مذکور در تبصره (۱) ماده (۸۵) به آیین‌نامه، مغایر اصل ۸۵ قانون اساسی است.	قضات دیوان ارجاع می‌شود. رسمیت جلسات هیأت‌های تخصصی منوط به حضور دو سوم اعضا است که به ترتیب زیر عمل می‌کنند: الف- در صورتی که نظر اکثریت مطلق هیأت تخصصی بر قبول شکایت و ابطال مصوبه باشد، پرونده به همراه نظریه هیأت جهت اتخاذ تصمیم به هیأت عمومی ارسال می‌شود. ب- در صورتی که نظر سه چهارم اعضا هیأت تخصصی بر رد شکایت باشد، رأی به رد شکایت صادر می‌کند. این رأی ظرف بیست روز از تاریخ صدور، از سوی رئیس دیوان یا ده نفر از قضات دیوان قابل اعتراض است. در صورت اعتراض و یا در صورتی که نظر اکثریت کمتر از سه چهارم اعضا بر رد شکایت باشد، پرونده به شرح بند (الف) در هیأت عمومی مطرح و اتخاذ تصمیم می‌شود. تبصره ۱- تعیین تعداد هیأت‌های تخصصی و انتخاب اعضای آن و ترتیب رسیدگی در هیأت‌های مذکور مطابق آیین‌نامه‌ای است که توسط رئیس دیوان تدوین و به تصویب رئیس قوه قضائیه می‌رسد. تبصره ۲- تصمیمات هیأت‌های تخصصی بلافاصله به اطلاع قضات دیوان می‌رسد.	اداری لازم است. همچنین در این مصوبه هر جا که عبارت «هیأت تخصصی» و یا وظایف و اختیاراتی برای این هیأت آمده است، باید اصلاح گردد. ۱۶- واگذاری امور مذکور در تبصره (۱) ماده (۸۵) به آیین‌نامه، مغایر اصل ۸۵ قانون اساسی است.	اصلاحیه مجلس (۱۳۹۰/۰۸/۱۱)
ماده ۹۰- هرگاه در موارد مشابه، آرای متعارض از یک یا چند شعبه دیوان صادر شده باشد، رئیس دیوان موظف است به محض اطلاع، موضوع را ضمن تهیه و ارائه گزارش در	***	***	ماده ۹۰- هرگاه در موارد مشابه، آراء متعارض از یک یا چند شعبه دیوان صادر شده باشد، رئیس دیوان موظف است به محض اطلاع، موضوع را	۸- اطلاق صدور رأی وحدت رویه در بندهای (۲) و (۳) ماده (۱۲) و مواد (۹۰)	مجلس بر مصوبه قبلی خود در ماده (۹۰) اصرار نمود.

متن مصوبه (۱۳۸۹/۱۰/۰۸)	اصلاحیه مجلس (۱۳۹۰/۰۲/۲۰)	نظر شورا (۱۳۹۰/۰۳/۰۴)	اصلاحیه مجلس (۱۳۹۰/۰۵/۰۴)	نظر شورا (۱۳۹۰/۰۵/۲۵)	اصلاحیه مجلس (۱۳۹۰/۰۸/۱۱)
هیأت عمومی دیوان مطرح نماید. هیأت عمومی پس از بررسی و احراز تعارض و اعلام رأی صحیح، نسبت به صدور رأی اقدام می‌نماید. این رأی برای شعب دیوان و سایر مراجع اداری مربوط در موارد مشابه لازم‌الاتباع است. اثر آرای وحدت رویه مذکور نسبت به آینده است و موجب نقض آرای سابق نمی‌شود لکن در مورد احکامی که در هیأت عمومی مطرح و غیر صحیح تشخیص داده شده شخص ذی‌نفع ظرف یک ماه از تاریخ درج رأی در روزنامه رسمی حق تجدیدنظرخواهی را دارد. در این صورت پرونده به شعبه تجدیدنظری که قبلاً در پرونده دخالت نداشته ارجاع و شعبه مذکور موظف به رسیدگی و صدور رأی بر طبق رأی مزبور است.			ضمن تهیه و ارائه گزارش در هیأت عمومی دیوان مطرح نماید. هیأت عمومی پس از بررسی و احراز تعارض و اعلام رأی صحیح، نسبت به صدور رأی اقدام می‌نماید. این رأی برای شعب دیوان و سایر مراجع اداری مربوط در موارد مشابه لازم‌الاتباع است. اثر آراء وحدت رویه مذکور نسبت به آینده است و موجب نقض آراء سابق نمی‌شود لکن در مورد احکامی که در هیأت عمومی مطرح و غیر صحیح تشخیص داده شده شخص ذی‌نفع ظرف یک ماه از تاریخ درج رأی در روزنامه رسمی حق تجدیدنظرخواهی را دارد. در این صورت پرونده به شعبه تجدیدنظری که قبلاً در پرونده دخالت نداشته ارجاع می‌شود و شعبه مذکور موظف به رسیدگی و صدور رأی بر طبق رأی مزبور است.	و (۹۱) با توجه به آثاری که دارد، در صورتی که رأی اکثریت مطابق موازین شرعی نباشد، خلاف موازین شرع است.	
ماده ۹۱ - هرگاه در موضوع واحد حداقل پنج رأی مشابه از دو یا چند شعبه دیوان صادر شده باشد، رئیس دیوان می‌تواند موضوع را در هیأت عمومی مطرح و تقاضای تسری آن را نسبت به موضوعات مشابه نماید. در صورتی که هیأت عمومی آرای صادر شده را صحیح تشخیص دهد، آن را برای ایجاد رویه تصویب می‌نماید. این رأی برای سایر شعب دیوان، ادارات و اشخاص حقیقی و حقوقی مربوط لازم‌الاتباع است.	ماده ۶۶ - هرگاه در موضوع واحد حداقل پنج رأی مشابه از دو یا چند شعبه دیوان صادر شده باشد، رئیس دیوان می‌تواند موضوع را در هیأت عمومی مطرح و تقاضای تسری آن را نسبت به موضوعات مشابه نماید. در صورتی که هیأت عمومی آراء صادر شده را صحیح تشخیص دهد، آن را برای ایجاد رویه تصویب می‌نماید. این رأی برای سایر شعب دیوان، ادارات و اشخاص حقیقی و حقوقی مربوط لازم‌الاتباع است.	***	ماده ۹۱ - هرگاه در موضوع واحد حداقل پنج رأی مشابه از دو یا چند شعبه دیوان صادر شده باشد، رئیس دیوان می‌تواند موضوع را در هیأت عمومی مطرح و تقاضای تسری آن را نسبت به موضوعات مشابه نماید. در صورتی که هیأت عمومی آراء صادر شده را صحیح تشخیص دهد، آن را برای ایجاد رویه تصویب می‌نماید. این رأی برای سایر شعب دیوان، ادارات و اشخاص حقیقی و حقوقی مربوط لازم‌الاتباع است.	تبصره - پس از صدور رأی ایجاد رویه، رسیدگی به شکایات موضوع این ماده در شعب دیوان به صورت خارج از نوبت و بدون نیاز به ارسال نسخه ای از دادخواست و ضمائم آن برای طرف شکایت،	۸ - اطلاق صدور رأی وحدت رویه در بندهای (۲) و (۳) ماده (۱۲) و مواد (۹۰) و (۹۱) با توجه به آثاری که دارد، در صورتی که رأی اکثریت مطابق موازین شرعی نباشد، خلاف موازین شرع است.
تبصره - پس از صدور رأی ایجاد رویه، رسیدگی به شکایات موضوع این ماده در شعب دیوان به صورت خارج از نوبت و بدون نیاز به ارسال نسخه ای از دادخواست و ضمائم آن برای	تبصره - پس از صدور رأی ایجاد رویه، رسیدگی به شکایات موضوع این ماده در شعب دیوان به صورت خارج از نوبت و بدون		تبصره - پس از صدور رأی ایجاد رویه، رسیدگی به شکایات موضوع این ماده در شعب دیوان به صورت خارج از نوبت و بدون نیاز به ارسال نسخه ای از دادخواست و ضمائم آن برای طرف شکایت،		

متن مصوبه (۱۳۸۹/۱۰/۰۸)	اصلاحیه مجلس (۱۳۹۰/۰۲/۲۰)	نظر شورا (۱۳۹۰/۰۳/۰۴)	اصلاحیه مجلس (۱۳۹۰/۰۵/۰۴)	نظر شورا (۱۳۹۰/۰۵/۲۵)	اصلاحیه مجلس (۱۳۹۰/۰۸/۱۱)
طرف شکایت، انجام می‌گیرد.	نیاز به ارسال نسخه‌ای از دادخواست و ضمائم آن برای طرف شکایت، انجام می‌گیرد.		انجام می‌گیرد.		
ماده ۹۶_ اداره جلسات هیأت عمومی و هیأت‌های تخصصی، انشاء، ابلاغ و اصلاح آرای هیأت عمومی و هیأت‌های تخصصی، وفق این قانون، مطابق آئین نامه‌ای خواهد بود که ظرف مدت سه ماه از تاریخ لازم الاجرای شدن این قانون، توسط رئیس دیوان تهیه و به تصویب هیأت عمومی دیوان می‌رسد.	ماده ۷۰_ اداره جلسات هیأت عمومی و هیأت‌های تخصصی، انشاء، ابلاغ و اصلاح آراء هیأت عمومی و هیأت‌های تخصصی، وفق این قانون، مطابق آیین‌نامه ای خواهد بود که ظرف سه ماه از تاریخ لازم الاجراء شدن این قانون، توسط رئیس دیوان تهیه و به تصویب هیأت عمومی دیوان می‌رسد.	۱۱_ در ماده (۷۰)، اطلاق واگذاری موارد انشاء، ابلاغ و اصلاح آراء هیأت عمومی و تخصصی به آیین‌نامه، تقنین محسوب و مغایر اصل ۸۵ قانون اساسی است.	ماده ۹۶_ اداره جلسات هیأت عمومی و هیأت‌های تخصصی، انشاء، ابلاغ و اصلاح آراء هیأت عمومی و هیأت‌های تخصصی، وفق این قانون، مطابق آیین‌نامه‌ای است که ظرف سه ماه از تاریخ لازم الاجراء شدن این قانون، توسط رئیس دیوان تهیه می‌شود و به تصویب هیأت عمومی دیوان می‌رسد.	۱۷_ در ماده (۹۶)، اطلاق واگذاری موارد انشاء، ابلاغ و اصلاح آراء هیأت عمومی و تخصصی به آیین‌نامه، تقنین محسوب شده و مغایر اصل ۸۵ قانون اساسی شناخته شد.	ماده (۹۶) به شرح ذیل اصلاح و یک ماده بعد از ماده مذکور به لایحه الحاق می‌گردد: ماده ۹۶_ اداره جلسات هیأت عمومی و هیأت‌های تخصصی، وفق این قانون، مطابق آیین‌نامه‌ای است که ظرف سه ماه از تاریخ لازم الاجراء شدن این قانون، به تصویب رئیس قوه قضائیه می‌رسد. ماده الحاقی_ رأی هیأت عمومی مطابق نظر اکثریت اعضاء توسط رئیس دیوان یا یکی از اعضاء اکثریت هیأت به انتخاب رئیس دیوان انشاء می‌گردد. تبصره_ ابلاغ و اصلاح آراء هیأت عمومی مطابق مقررات آیین دادرسی مدنی است.
				تذکرات:	
				۱_ در ماده (۱) با توجه به اصل ۱۷۳ قانون اساسی واژه «ادارات» به «واحدها» اصلاح گردد.	***
				۲_ در ماده (۹)، واژه «معادل» به «همتراز» اصلاح گردد.	***
				۳_ در بند (۲) ماده (۸۲)،	***

اصلاحیه مجلس (۱۳۹۰/۰۸/۱۱)	نظر شورا (۱۳۹۰/۰۵/۲۵)	اصلاحیه مجلس (۱۳۹۰/۰۵/۰۴)	نظر شورا (۱۳۹۰/۰۳/۰۴)	اصلاحیه مجلس (۱۳۹۰/۰۲/۲۰)	متن مصوبه (۱۳۸۹/۱۰/۰۸)
	عنوان بند (ه) اصلاح شود.				
***	۴_ عناوین بندها در بند (۲) ماده (۹۸) مطابق ماده (۹۷) نیستند؛ بنابراین اصلاح شوند.				

اداره قوانین _ ۱۳۹۰/۰۸/۱۴